

*КӨНІЛ КҮЙІН
ҚАНДАЙ?*

Өте жақсы

Жақсы

Орташа

*Оқытуды
тоқтату,
ойлауды
тоқтату.*

Д.Дидро

Сабақтың жоспары:

- 1. Ұйымдастыру (1 мин)*
- 2. Үй тапсырмасын сұрау (5 мин)*
- 3. Пысықтау (5 мин)*
- 4. Жаңа тақырып (өзара түсіндіру) (15 мин)*
- 4. Бекіту (15 мин)*
- 5. Бағалау (2 мин)*
- 6. Үйге тапсырма (2 мин)*

Үй тапырмасын бекіту

**Түріктердің
рухани мәдениеті**

№3. Симатикалық карта. Мағынаны айыру.

Топтық жұмыс.

	Жер атауы	Лауазым атауы	Салық атауы
Ұлысбек			
Атабек			
Тағар			
Инақ			
Ваф			
Зекет			
Баж			
Иқта			
Харадж			
Инжу			
Құшыр			
Жасауыл			

№3. Симатикалық карта. Мағынаны айыру.

Топтық жұмыс.

	Жер атауы	Лауазым атауы	Салық атауы
Ұлысбек		+	
Атабек		+	
Тағар			+
Инақ		+	
Ваф	+		
Зекет			+
Баж			+
Иқта	+		
Харадж			+
Инжу	+		
Құшыр			+
Жасауыл		+	

Үй тапырмасын бекіту
«Алтын қақпа»
ойыны

An ornate black metal gate with intricate scrollwork and floral patterns, set against a red brick wall. The gate is closed and features a central vertical bar. The text 'Темір қақпа' is overlaid in the center in a large, white, sans-serif font.

Темір қақпа

**“Қорқыт ата”
кітабы неше
жырдың
қосындысынан
тұрады?**

12 жырдың қосындысынан

A close-up view of a highly decorative black wrought-iron gate. The gate features intricate scrollwork, floral motifs, and a central vertical bar. It is set against a background of red brick walls. The text 'Темір қақпа' is overlaid in the center in a large, white, sans-serif font.

Темір қақпа

**Жалпы көне
түрік тілінде
табылған
жәдігерлер
саны?**

200-ден астам

**Күміс
қақпа**

***Көне түркілердің
ҮІІ-ҮІІІ ғасырларға
жататын ежелгі
жазбалары қай
өзендер бойынан
табылды?***

Орхон, Енисей
Селенга
өзендері
бойынан.

**Күміс
қақпа**

**Оңтүстік Сібір,
Алтай-Саян,
Қазақстан
жерлерін
мекендеген
тайпалар?**

***Ежелгі
түрік
тайпалары***

**АЛТЫН
қАҚПА**

***Түріктер
отбасына
шапағатын
тигізеді деп кімге
табынған?***

Ұмай анаға

**АЛТЫН
қАҚПА**

**Қызылорда облысы,
Қармақшы
ауданында
орналасқан күмбез?**

Қорқыт күмбезі

Қ қимақ
қағанатынд
ағы билеуші
лауазымы-

А-ислам
дінің қандай
ұлт әлемге
таратқан

Р—араб
тілінен
аударғанда
“қала” “бекет”
деген сөздің
аудармасы

А-Үйсін Төле
бидің түйесін
бағып,Сабалақ
деген ат берген
1771-1781
жылдары
қазақ
хандығын
билеген хан?

Х-қазақ
хандығында
ғы билеуші
титулы

А-
Қазақстанның
бас қаласы

Н-1991 жылы 1
желтоқсанда
халықтың
қолдауымен
сайланған
Қазақстанның
тұңғыш
президенті?

*Қарахан
мемлекеті*

Қарахан мемлекеті
(942-1212) – батыста Амудария мен Сырдария арасындағы Мәуереннахрдан бастап, шығыста Жетісу мен Қашғарға дейінгі жерлерде билік құрған алғаш мұсылман түрік мемлекеті. Қарлұқ, шігіл, яғма және т.б. түрік тайпаларынан құралған. Қарахан сөзінің шығуын шығыстанушы тарихшылар бұл тайпалардың қара деген атақты көп қолдануынан келеді деген болжам айтуда. Қара – сол кездегі түрікшеде ұлылық, биіктік деген ұғымды білдірген.

Ұйғыр

Яғма

Қарлұқ

Жікіл

ҚАРАХАН

Әмудария өзені

25.09.2007

Сырдария өзені

Қарахан мемлекеті, 840 ж Ұйғыр мемлекетінің қырғыздардан жеңілуімен Орта Азия далаларында Білге Құл Қадір хан тарапынан құрылған. X ғасыр басында Сатұқ боғра хан мұсылман дінін қабылдағанын жариялайды. Мұсылман болғаннан кейін Әбдулкәрім деген атпен аталады.

Қарахан мемлекеті ең жақсы дамыған кезі

Сатұқ Боғра хан
(942-955 жж.)

Мұса хан
(Мұса ибн Абд әл-Кәрім)
(955-998 жж.)

Әбілхасан Әли ибн Мұса хан
(998- б-з жж.)

Ибрахим ибн Насыр
(б-з -1041 жж.)

Хасан Боғра хан әулеті

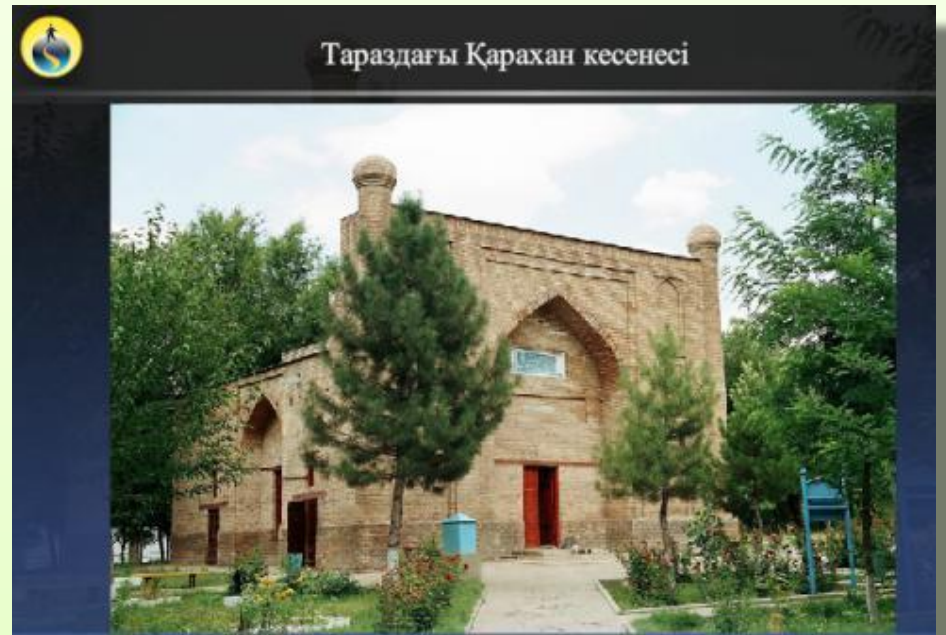
Әли ибн Мұса хан әулеті

Батыс
хандығы.
Орталығы –
Бұхар
қаласы

Шығыс
хандығы.
Орталығы –
Баласағұн
қаласы

Қарахандық аксүйектері арасындағы тақ таластардың нәтижесінде 1042 жылы мемлекет Батыс және Шығыс Қарахан мемлекеті болып екіге бөлінеді. XII ғ. екінші жартысында Батыс қағандығының билігі қарақытайлар қолына көшеді. 1210 ж. шығыс Қарахандар әулеті наймандармен соғыста жеңілуімен Қарахан мемлекетінің тарихы аяқталады.

Жүсіп Баласағұни

Қырғыстан сомындағы Баласағұн бейнесі

Жүсіп Баласағұнидің есімі әлемдік әдебиет пен мәдениет тарихында "Құтадғу білік" ("Құтты білік") дастаны арқылы қалды. Жүсіп Баласағұни бұл дастанын хижра есебімен 462 жылы, қазіргі жыл санау бойынша 1070 жылда жазып бітірген. Дастанды "хандардың ханы" - Қарахандар әулеті мемлекетінің (942 - 1210) негізін салушы Сатұқ Қара Боғра ханға (908 - 955) тарту етеді. Сол үшін хан өз жарлығымен Жүсіп Баласағұниға "хас хажиб" - "бас уәзір" немесе "ұлы кеңесші" деген лауазым берген.

Қарахан мемлекетінің мәдениеті

Малшылар мен
егіншілер

Қалалар мен қыстақ
–кенттер артты

Жаппай
отырықшылық етек
алды

Қолөнер,
көзе
жасау ісі
дамыды

Қалаларда
түріктер
саны
көбейді

Қала келбетіне,
құрылыс
жүйелеріне
сапалы өзгерістер
енгізілді

Шығыс
моншасы
көп
салынды

ТОПТЫҚ ЖҰМЫС

**“Қыпшақтар”
тобы**

**“Түріктер”
тобы**

Ой толғау

**Қарахандықтардың
басқа елдермен
қарым-қатынасы**

**Қарахан
мемлекетінің құлау
себептері**

Жаңа сабақты бақылау

Б

а

л

а

с

а

џ

Ѹ

Н

Қарахан мемлекетінің орталығы болған
қала?

1. Қарахан мемлекетінің негізін қалаған хан?
2. Мұса хан мемлекетінің орталығы болған қала?
3. Қарахан мемлекетінің этникалық құрамына кірген түркі тілдес тайпалардың бірі?
4. Ханның мемлекеттік саяси-әкімшілік жүргізетін орны қалай аталды?

5. Кімдердің әлсіреуіне байланысты Хорезм хандығы күшейе бастайды.

6. Қарахан мемлекетінің құрылуында басты рөл атқарған тайпа?

7. Ислам дінін қабылдаған Сатұқ-Боғра хан саманилерден қолдау тауып, өзінің туысы кімді жеңіп шығады?

8. Сатұқ-Боғра хан өлгеннен соң билікті 955 жылы кім алды?

9. Билік иелері қатарына ханның ұрпақтары жатты. Солардың бірі?

«Жеміс ағаштары» рефлексия

Алма ағашы

Лимон ағашы

Бағалау парағы

№	Оқушының аты- жөні	Өзін- өзі бағалауы	Топтың бағалауы	Мұғалімнің бағалауы	Қорытынды баға
1.					
2.					
3.					
4.					

ҮЙГЕ ТАПСЫРМА

*“Қарахан мемлекеті”
оқу, реферат жазу*

